

Voor biomassa worden bomen niet willekeurig gekapt

Meestoken van resthout in kolencentrales is niet ideaal, maar wel te verdedigen om uitstoot broeikasgas te verminderen

Dorette Corbey en Patricia Osseweijer

De Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW) bracht onlangs een visiedocument 'Biobrandstof en hout als energiebronnen' uit. Doel is politici te informeren zodat zij hun standpunten en besluiten kunnen baseren op wetenschappelijk onderzoek. Helaas is niet alleen de feitelijke informatie die de KNAW presenteert aanvechtbaar, maar hebben de aanbevelingen weinig praktisch nut voor de politieke beslissingen van vandaag.

Louise Vet, Rudy Rabbinge en Martijn Katan, auteurs van het KNAW visiedocument, bevelen aan te stoppen met subsidies voor het bij- en meestoken van hout, de belasting op CO₂ te verhogen en biomassa te gebruiken als grondstof voor hoogwaardige materialen. Dat is een prima streven. Experts zijn het eens dat inzet van biomassa voor chemie en materialen een goede keus is. Er zijn voorlopig geen andere hernieuwbare alternatieven voor kunststoffen en kerosine. En het is inderdaad ook veel beter subsidies alleen toe te kennen aan echt innovatieve oplossingen voor de klimaatproblematiek. Accijnzen en belastingen zouden afhankelijk moeten zijn van de CO₂-uitstoot. Dat vraagt echter een ingrijpende afstemming op Europees niveau. En dat kost tijd.

De vraag is of het verstandig is om nu hout mee te stoken in kolencentrales. Nee, zegt de KNAW, dat is zeer onverstandig. Het kost jaren voordat een omgehakte boom is vervangen door een nieuw aangeplante boom. Dat klopt, maar met de strenge duurzaamheidscriteria verbonden aan het bij- en meestoken van hout in kolencentrales zullen er geen bomen willekeurig worden gekapt om te verbranden. Meegestookt hout zal vooral van reststromen komen zoals snoeihout, en er moet een zorgvuldig

bosbeheer zijn dat garandeert dat de netto-CO₂-uitstoot van het meegestookte hout aanzienlijk minder is dan van kolen. Meestoken van resthout is zeker niet ideaal, maar te verdedigen als tijdelijke maatregel om de broeikasgasuitstoot te verminderen.

De KNAW vindt het ook niet verstandig om nu biobrandstoffen in te zetten als vervanging van diesel of benzine, want daarvoor wordt landbouwgrond gebruikt. Elders zullen dan natuurgebieden ontgonnen worden voor voedsel, waardoor daar veel broeikasgassen de lucht ingaan. Ook hier valt wat op af te dingen: er zijn duurzaamheidscriteria voor biobrandstoffen. Hoewel nog lang niet perfect, werken ze wel en worden overal ter wereld ingevoerd.

Belangrijker is nog dat stimulering van het gebruik van (rest)biomassa voor energie en brandstof niet alleen de lokale economie kan bevorderen, maar ook de sociale ontwikkeling en de voedselzekerheid. Boeren ontvangen door een betere afzetmarkt hogere inkomsten en profiteren van een betere infrastructuur. Nieuwe investeringen in de landbouw worden mogelijk waardoor de opbrengsten verder zullen stijgen. Hier heeft Nederland veel kennis te bieden.

De KNAW-schrijvers hebben weinig oog voor deze dynamiek. Ze lijken uit te gaan van een statische wereld en gaan eveneens voorbij aan recente studies over beschikbare landbouwgrond. Van de 4,5 miljard hectare geschikte landbouwgrond wordt nu 1,3 miljard gebruikt voor landbouw en is 1,8 miljard bos en beschermd natuurgebied. Voor de groeiende wereldbevolking is zo'n 200 miljoen hectare extra land nodig. Er is dus ruim voldoende land beschikbaar voor andere, duurzame toepassingen.

Het doel op lange termijn is duidelijk: vervang olie, gas en kolen door meer duurzame alternatieven

Daar komt het efficiëntere gebruik van reststoffen en afval nog bij, net als herstel van gedegradeerd land. Studies laten zien dat er voldoende biomassa beschikbaar gemaakt kan worden om aan de vraag naar biomassa voor energie en chemie te voldoen.

Dat is geen vrijbrief om lukraak alles vol te planten, om kleine boeren van hun land te jagen of monoculturen te creëren. De cruciale vraag is hoe we de bio-economie zo kunnen ontwikkelen dat ze kansen biedt aan mensen en bedrijven, en daarnaast natuur beschermt en klimaatverandering bestrijdt.

Ten eerste is goed onderzoek nodig over de hele keten van landbouw, bioraffinage, transport, eindgebruik en recycling. Ten tweede moeten duurzaamheid en efficiëntie voorop staan in het beleid. Politiek is de kunst van het haalbare, maar ook de kunst om kansen te benutten. Het lange termijn doel is duidelijk: geen olie, gas en kolen gebruiken.

Voor nu is de opgave om waar mogelijk de vervanging van fossiel door alternatieven te realiseren en die rendabel te maken. Dat betekent investeren in zon en wind, maar ook in biomassa. Want juist voor biomassa kan verstandig beleid ervoor zorgen dat de grotere vraag wereldwijd leidt tot een meer duurzame landbouw, betere opbrengsten, en meer sociale- en voedselzekerheid.

Het bio-energiebeleid moet daarbij een opstap zijn naar de inzet van biomassa in de chemiesector. Juist daarin is Nederland sterk en moet het voorop blijven lopen. Innovatie is de sleutel, maar dat lukt alleen met goede politieke afspraken en een duidelijke inzet op duurzame alternatieven die passen bij de mogelijkheden van de technologie.

Dorette Corbey is voorzitter Commissie Duurzaamheidsvraagstukken Biomassa, Patricia Osseweijer is professor Biotechnologie en Maatschappij aan de Technische Universiteit Delft.

